

TRES AMIGUES

A la Mercè, l'Esperança i la Maria

*« Que qui en ditz mal no pot plus larg mentir
e qui en ditz bé no pot plus bel ver dir.»*
Bernatz de Ventadorn

La primera és caliu. Com les llars ben cintrades,
és humana per llei, i espurnejant per joc;
alegre, hospitalària, bon company com el foc,
dóna sempre escalfor, i crema de vegades.

La segona és perfum. Com un matí d'abril,
sols per l'olor que en fa sabem les flors que amaga;
té la suavitat del bàlsam per la llaga,
el seu contacte és fresc com un llençol de fil.

I la tercera és resplendor; segons va l'aire,
a vegades és clar de lluna i altres llamp;
sap escurçar els camins, i omplir d'ocells el camp,
i quan ve, sentim sempre que ens arriba d'enlaire.

Feliç aquell qui pot, amb tota humilitat,
viure en la triple gràcia de la seva amistat.

• GLOSSARI

Cintrada: adj. En herald., que té els cercles que l'envolten d'un esmalt diferent, s'aplica a un món.

• HORIZÓ D'EXPECTATIVES

Presentació del poema. Què suggereix? Què diu?

El poema, tal i com diu el títol *Tres amigues* i la dedicatòria *A la Mercè, l'Esperança i la Maria*, ens parla de tres bones amigues del poeta.

Les tres primeres estrofes del poema fan referència a una amiga diferent; la primera, a la Mercè; la segona, a l'Esperança; i la tercera, a la Maria. I l'última, ve a ser la conclusió: la felicitat que aporta al poeta la seva amistat.

• CLAUS PER AFAVORIR LA COMPRESIÓ

Cada estrofa del poema conté una metàfora inicial que s'explica tot seguit a partir d'una comparació.

- **Metàfora:** Figura en la qual se substitueix l'objecte real per un d'imaginat per l'autor, amb el qual existeix una determinada analogia.

- **Comparació:** Establiment d'una relació d'analogia o semblança (de forma, de funció, de mida, de color) entre l'objecte real de què es parla i un objecte imaginat per l'autor.

Dedicatòria: A la Mercè, l'Esperança i la Maria

La Mercè Figueras era una malalta gironina que Màrius Torres va conèixer al sanatori antituberculós de Puig d'Olena. El poeta va viure amb la Mercè una intensa relació a mig camí entre l'amistat i l'amor, ella fou la seva amiga més íntima i la que li inspirarà la major part de les *Cançons a Mahalta*. Al sanatori també va conèixer Maria Planas, propietària i gerent del sanatori, i Esperança Figueras, que juntament amb Mercè Figueras, germana d'Esperança, esdevingueren les que el poeta anomenà les tres amigues.

Màrius Torres, Maria Planas, Esperança Figueras i Mercè Figueras, Mas Blanc, 1942

Cita a Bernat de Ventadorn:

*« Que qui en ditz mal no pot plus larg mentir
e qui en ditz bé no pot plus bel ver dir »
Bernatz de Ventadorn*

*« Qui en malparla, no pot mentir més,
i qui en parla bé, no pot dir més gran veritat »*

Aquesta cita és la conclusió final d'un poema de Bernat de Ventadorn adreçat al seu amor Bel Vezer. El poeta diu que donades totes les seves gràcies i virtuts està plenament justificat el seu amor.

Màrius Torres pren aquests versos del poeta trobadoresc, ja que també li resulten una bona conclusió a l'amistat que té amb la Mercè, l'Esperança i la Maria.

Poema de Bernat de Ventadorn

Ab joi mou lo vers e.l comens
Et ab joi reman e fenis!
E sol que bona fos la fis,
Bos tenh qu'er lo comensamens.
Per la bona comensansa
Me ve jois et alegransa !
E per so dei la bona fi grazir,

Car totz bos faihz vei lauzar al fenir.

Si m'apodera jois e.m vens:

Meravilh' es com o sofris

Car no dic e non esbruis

Per cui sui tan gais e jauzens !

Mas greu veiretz fin' amansa

Ses paor e ses doptansa ,

C'ades tem om vas so c'ama, falhir,

no.m par bos essenhamens,

Ans es foli' et efansa

Qui d'amor a benanansa

Ni.n vol so cor ad autre descobrir,

Si no l'en pot o valer o servir.

Non es enois ni falhimens

Ni vilania, so m'es vis,

Mas d'ome can se fai devis

D'autrui amor ni conoissens.

Enoyos e que.us enansa,

Si.m faitz enoi ni pesansa

Chascus se vol de so mestier formir!

Me cofondetz, e vos no.n vei jauzir.

Ben estai a domn' ardimens

Entr' avols gens e mals vezis !

E s'arditz cors no l'afortis,

Greu pot esser pros ni valens !

Per qu'eu prec, n'aya membransa

La bel'en cui ai fiansa,

Que no.s chamje per paraulas ni.s vir,

Qu'enemics c'ai, fatz d'enveya morir .

Anc sa bela bocha rizens
Non cuidei, baizan me trais,
Car ab un doutz baizar m'aucis,
Si ab autre no m'es guirens !
C'atretal m'es per semblansa
Com de Pelaus la lansa,
Que del seu colp no podi' om garir,
Si outra vetz no s'en fezes ferir .

Bela domna, .I vostre cors gens
E.Ih vostre belh olh m'an conquis,
E.I doutz esgartz e lo clars vis,
E.I vostre bels essenhamens,
Que, can be m'en pren esmansa,
De beutat no.us trob egansa :
La genser etz c'om posch' el mon chauzir,
O no i vei clar dels olhs ab que.us remir.

Bels Vezers, senes doptansa
Sai que vostre pretz enansa,
Que tantz sabetz de plazers far e dir:
De vos amar no.s pot nuls om sofrir .

Ben dei aver alegransa,
Qu'en tal domn' ai m'esperansa,
Que, qui.n ditz mal, no pot plus lag mentir,
E qui.n ditz be, no pot plus bel ver dir.

• ACTIVITATS

1. Com descriu el poeta a les tres amigues? Quines qualitats o defectes els hi atribueix?

Mercè → *La primera és caliu*. Humana, alegre, hospitalària, bona companya, afectuosa, la més pròxima, amb un caràcter fort, a vegades amb mal geni...

Esperança → *La segona és perfum*. Sensible, aporta aire fresc...

Maria → *I la tercera és resplendor*. Més distant, espiritual, sembla que no l'hagi acabat d'entendre (*a vegades és clar de lluna i altres llamp*).

2. Realitza una descripció d'un amic o amiga teu. Ho pots fer en vers o en prosa.

3. Busca altres poemes de Màrius Torres que també continguin una dedicatòria.

A Joan Sala, Venus (a Jaume Elias), Rellotge de sol (a la Maria), Retrat (al doctor Saló)...

4. Cerca informació sobre Bernat de Ventadorn (biografia, context històric, literari, obra...) i fes-ne un petit treball.

Enllaços d'interès:

http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0009493

<http://www.xtec.cat/~jserarol/trobadors/>

http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0148447

5. Fes l'anàlisi formal del poema: mètrica, rima i estrofisme:

TRES AMIGUES

La primera és caliu. Com les llars ben cintrades, 6+6=12 A (fem.)
és humana per llei, i espurnejant per joc; 6+6=12 B (masc.)
alegre, hospitalària, bon company com el foc, 6+6=12 B (masc.)
dóna sempre escalfor, i crema de vegades. 6+6=12 A (fem.)

La segona és perfum. Com un matí d'abril, 6+6=12 C (masc.)
sols per l'olor que en fa sabem les flors que amaga; 6+6=12 D (fem.)
té la suavitat del bàlsam per la llaga, 6+6=12 D (fem.)
el seu contacte és fresc com un llençol de fil. 6+6=12 C (masc.)

I la tercera és resplendor; segons va l'aire, 6+6=12 E (fem.)
a vegades és clar de lluna i altres llamp; 6+6=12 F (masc.)
sap escurçar els camins, i omplir d'ocells el camp, 6+6=12 F (masc.)
i quan ve, sentim sempre que ens arriba d'enlaire. 6+6=12 E (fem.)

Feliç aquell qui pot, amb tota humilitat, 6+6=12 G (masc.)
viure en la triple gràcia de la seva amistat. 6+6=12 G (masc.)

Estrofes: Sonet anglès (tres quartets i un apartat)

Versos: alexandrins amb cesura (6+6=12) d'art major

Rima consonant: ABBA CDDC EFFE GG